

півтора року. Різне зменшення відрахувань до резервів, скорочення адміністративних витрат і стабільний операційний дохід банків привели до зменшення кількості збиткових банків від 64 станом на кінець 2009 р. до 35 за результатами 2010 р.

Станом на 01.01.2010 р., власний капітал усіх банків становив 115,175 млрд грн, а вже на 01.01.2011 р. – 137,725 млрд грн, тобто зріс в 1,2 раза. За 2010 р. активи банків зросли у 1,1 рази, причому на 01.01.2011 р. загальні активи банків становлять 1090,248 млрд грн і 69,3 % з них пов'язані з кредитними операціями. Сукупні збитки українських банків, за підсумками 2010 р., становили 13,0 млрд грн (проти 38,4 млрд грн станом на 01.01.2010 р.), причому понад 93 % цих збитків зафіксувало лише чотири банки (два банки I групи та два банки II групи) [3-5].

Хоча до прибуткової діяльності загалом по системі ще далеко, оскільки обсяги кредитування перебувають на низькому рівні, проте чіткі ознаки оздоровлення в банківському середовищі вже намітилися: повернення вкладників до банків, обережне відновлення кредитування, сповільнення зростання проблемної заборгованості – все це дає підстави для сподівання на одужання банківського сектору та фінансової системи України у найближчі роки.

Висновки. Перед банківською системою стоїть завдання розробки заходів із залучення якомога більше заощаджень населення, яке постійно знаходиться під тиском високих інфляційних очікувань. На сьогодні значна частина населення надає перевагу заощадженню у готівковій формі поза межами банківської системи. Проте виникли умови посилення валютних війн, де розвинені країни маніпулюють курсами власних валют, підривають курси інших валют, спричиняють паніку в інвесторів та спонукають населення до активних дій на фінансовому ринку.

З метою пожвавлення функціонування банківська система потребує значних фінансових вкладень, прихід яких значною мірою може забезпечити населення. Для цього необхідно розробляти різноманітні маркетингові заходи, у яких традиційним є підвищення депозитних ставок, розширювати перелік депозитних послуг, здатних зацікавити вкладників. Проте, за всім цим, головною умовою, яка активізує вкладення, є забезпечення їх захисту на високому рівні. Вкладники повинні бути впевнені, що їх кошти, в будь-якому випадку, будуть збережені у повному обсязі. Лише за таких умов, банківська система зможе вийти на якісно новий рівень, розширить відповідно кредитний портфель, що, своєю чергою, збільшить пропозицію на кредитні послуги.

Література

1. Основні показники діяльності банків України на 1 січня 2011 року. [Електронний ресурс]. – Доступний з http://www.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/Vnbu/2011_2/2011_02_3.pdf.
2. Дмитренко М.Г. Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України в умовах глобалізації фінансових ринків / М.Г. Дмитренко, І.Ю. Кочума // Вісник університету банківської справи Національного банку України, 2008. – № 3. – С. 102-107.
3. Аналітична записка АУБ "Уроки банківської кризи 2008-2009 років і шляхи стратегічної трансформації банківської галузі України", 2010. [Електронний ресурс]. – Доступний з http://www.aub.org.ua/index.php?option=com_content&task=view&id=3920&Itemid=134.
4. Річний звіт НБУ за 2009 рік. [Електронний ресурс]. – Доступний з <http://www.bank.gov.ua/>.

5. Річний звіт НБУ за 2010 рік. [Електронний ресурс]. – Доступний з <http://www.bank.gov.ua/>.

6. Офіційний сайт Національного банку України. [Електронний ресурс]. – Доступний з <http://www.bank.gov.ua/>.

Кульчицкий М.И., Коваленко А.В., Парубий М.Т. Влияние банковского сектора на развитие финансовой системы Украины

Рассмотрено современное состояние и перспективы развития банковского сектора Украины, выделены проблемы на пути к подъему и осуществлен поиск направленный преодоления определенных препятствий. Среди последних можно назвать активизацию экономической деятельности во всех секторах экономики, улучшение сотрудничества банков с населением, введение новых банковских продуктов, что будут удовлетворять нужды всех участников инвестиционного процесса. Банковский сектор имеет реальные возможности улучшения состояния и динамики финансовой системы страны.

Ключевые слова: банки, банковская деятельность, банковский сектор, финансовая система.

Kulchitsky M.I., Kovalenko O.V., Parubiy M.T. The impact of the banking sector on the development of Ukraine's financial system

Present state and perspectives of the development of the Ukraine's banking sector are considered in the article. Problems on the way of the recovery of the banking sector are identified and carried out search of the ways of overcoming obstacles. Among the latter we may call the activation of economic activity in all sectors of the economy, improvement of the co-operation between the population and the banks, the introduction of new banking products. They will meet the needs of all participants in the investment process. Banking sector have real opportunities to improve state and dynamics of financial system of country.

Keywords: banks, banking, banking sector, financial system.

УДК 332.2

*Доц. Р.М. Курильців, канд. екон. наук –
Львівський національний аграрний університет*

ПОНЯТІЙНИЙ АПАРАТ УПРАВЛІННЯ ЗЕМЛЕКОРИСТУВАННЯМ У ЄВРОПЕЙСЬКОМУ КОНТЕКСТІ

Висвітлено суть нової парадигми управління землекористуванням в умовах нових земельних відносин із врахуванням зарубіжного досвіду. Розглянуто поняття управління в контексті розвитку, земельного адміністрування, парадигми управління землекористуванням. Представлено ієрархічну схему основних структурних елементів системи управління землекористуванням відповідно до їхнього тлумачення та функцій, які вони виконують.

Ключові слова: управління землекористуванням, парадигма, земельне адміністрування, земельна політика.

Постановка проблеми. Сучасний світ стикається із багатьма складними викликами, серед яких: зміна клімату, швидка урбанізація, підвищений попит на природні ресурси і виникнення конфліктів. Більшість із цих викликів стосуються землекористування: нерівний доступ до землі (unequal access to land), відсутність гарантування права власності на землю (insecurity of tenure), незбалансованість землекористування (unsustainable land use), відсутність належного управління землекористуванням (weak land governance).

Управління землекористуванням містить у своїй основі ті ж підходи, що і будь-яке соціально-економічне управління, але воно достатньо специ-

фічне через те, що всі відносини у цій сфері базуються на особливому природному ресурсі – землі. Вона є основою сталого розвитку і виконує в суспільстві низку функцій:

- екологічна функція (має важливе значення у стратегії розмноження і виживання різних видів);
- економічна функція (основа, на якій будується добробут населення);
- юридична функція (абстрактна сукупність майнових прав);
- соціально-культурна функція.

Теорія і практика управління мають досить велику історію. Але на кожному етапі їх розвитку вдосконалюються процеси суспільно-економічних відносин, набувають чинності нові економічні закони, актуалізуються проблеми ресурсозабезпеченості господарства країни, раціоналізації використання природних багатств, їх розширеного відтворення і охорони природного середовища. Тому виникає необхідність переосмислення теорії управління відповідно до тих законів суспільства і природи, які набувають чинності.

Аналіз останніх наукових досліджень і публікацій. Проблематика ефективного управління землекористуванням стала предметом досліджень широкого кола вітчизняних науковців, таких як: В.В. Горлачук, Д.С. Добряк, В.М. Кривов, А.Я. Сохнич, А.М. Третяк та ін. Однак поняття управління землекористуванням не формалізовано настільки, щоб можна було дати його точне і достатньо широке визначення. Термін "управління землекористуванням" є досить спірним і неоднозначним, однак сама проблема ефективного управління землекористуванням є, безперечно, вкрай актуальною для розвитку країни. Сучасна іноземна наукова література рясніє різними формами терміна "управління земельними ресурсами" (land governance, land management, land administration тощо), які часто вживаються в різних тлумаченнях навіть у межах однієї наукової праці. Відсутність узгодженості стосовно вживання цього терміна послужила стимулом для їх аналізу та визначення їх особливостей.

Метою роботи є розгляд понятійного апарату управління землекористуванням із врахуванням зарубіжного досвіду.

Виклад основного матеріалу. Розпочавши земельну реформу, Україна відкрила шлях для застосування ринкових механізмів регулювання земельних відносин. Оскільки ці механізми в найбільш цілісному вигляді були сформовані протягом багатовікового розвитку економіки західного світу, то цілком закономірним виглядає вивчення їхнього досвіду щодо формування ефективної системи управління земельними ресурсами. Термін "governance" (управління в контексті розвитку) значно поширився протягом останніх двох десятиліть.

Поява "управління в контексті розвитку" (далі – управління) характеризується зміною головної парадигми управління, яка була на зламі тисячоліть. У цьому випадку управління означає механізми реалізації влади під час використання ресурсів (природних, економічних і соціальних) та оперує широким колом формальних і неформальних установ, які реалізують цю владу. Це – процес прийняття рішень та їхньої імплементації.

Під управлінням землекористуванням Палмер та інші науковці розуміють правила, процеси і структури, за допомогою яких приймають рішення

про доступ до земельних ресурсів і їх використання, способи, які застосовують для реалізації і забезпечення виконання таких рішень, а також шляхи управління конкуруючими інтересами у сфері землекористування [5].

Управління може використовуватись у декількох контекстах, як корпоративне управління (corporate governance), інтернаціональне управління (international governance), національне управління (national governance) і локальне управління (local governance). Уряд є тільки одним із гравців в управлінні. Інші гравці, включені в процес управління, залежать від рівня управління. Серед них можуть бути фермери, науково-дослідні установи, політичні партії та ін. Ефективне управління базується на таких складових [4]:

- ефективність, дієвість і компетентність (формулювання політики і ефективне її здійснення);
- організаційна компетентність;
- підзвітність (роз'яснення дій керівництва та представлення інформації свого функціонування);
- участь громадськості (повна участь громадян в управлінні шляхом створення консенсусу);
- передбачуваність (результати процесу управління передбачувані та відповідають обнародуваним законам, правилам тощо);
- прозорість (відкритість);
- законність (незалежне й ефективне правосуддя);
- сталість (збалансовує економічні, соціальні й екологічні потреби сьогоденних і прийдешніх поколінь);
- чіткий розподіл функцій і відповідальності;
- адекватне використання принципів планування "місцевий рівень – національний рівень – місцевий рівень";
- врахування місцевої і національної специфіки (організація послуг для громадян на рівні, який забезпечує їх ефективне і рентабельне представлення).

Управління багато в чому визначає результати економічного та соціального розвитку, а також діяльності у сфері охорони земельних ресурсів. Неefективне управління веде до актуалізації економічних та екологічних питань, а це, своєю чергою, призводить до соціальних напружень і зниження здатності вирішення спільних проблем.

Управління земельними ресурсами (land governance), своєю чергою, стосується правил, процесів і структур, через які приймаються рішення щодо використання земель та їх контролю, а також способи їх імплементації та впровадження із врахуванням конкуруючих інтересів. Воно включає державні структури, такі як: державне агентство із земельних ресурсів; суди і міністерства, відповідальні за використання земель, а також інші зацікавлені особи та організації.

Своєю чергою, президент Міжнародної федерації геодезистів (FIG) Стіг Енемарк під управлінням земельними ресурсами розуміє "політику, процеси та інституції що управляють землею, нерухомістю та природними ресурсами" [3]. У дослідженнях Хабітат "управління земельними ресурсами – процес прийняття рішень стосовно надання та використання земель, шляхи їх імплементації та врегулювання конфліктних інтересів [1].

У всіх цих визначеннях ключовим є те, що управління земельними ресурсами передбачає прийняття рішень, їх імплементацію, вирішення кон-

фліктів і включає тісно пов'язану діяльність щодо управління земельними та природними ресурсами для забезпечення сталого розвитку. Іншим терміном, який часто тлумачать як управління земельними ресурсами, є land management. Управління земельними ресурсами (land management) – процес щодо використання земельних ресурсів із найкращим ефектом [6].

У цьому контексті потрібно розглянути запропоновану Енемарком парадигму управління землекористуванням (land management paradigm). Він розглядає управління землекористуванням через земельну політику, інфраструктуру інформації про землю та функції земельного адміністрування у забезпеченні сталого розвитку. А парадигма управління землекористуванням (рис. 1), на його думку, виступає наріжним елементом сучасної теорії земельного адміністрування, в якій земельні відносини, оцінка, використання та розвиток земель розглядають цілісно як особливі та всюдисущі функції, представлені організованим суспільством.

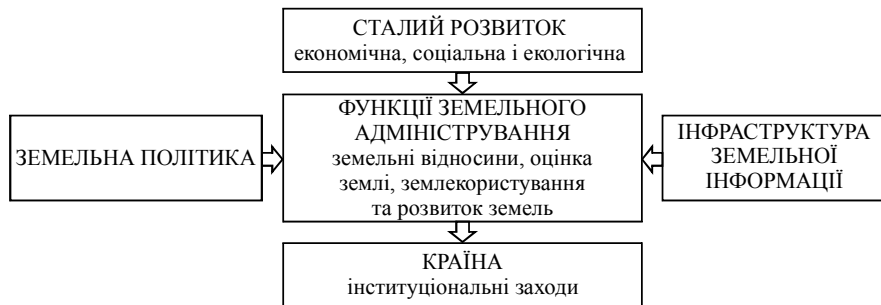

Рис. 1. Парадигма управління землекористуванням [3]

Згідно з парадигмою, кожна країна визначає та ухвалює свою земельну політику і використовує різновид функцій та методів для управління земельними ресурсами. У теоретичному плані парадигма ідентифікує принципи і процеси, що визначає "управління землекористуванням". Суть парадигми полягає в тому, що коректна побудова компонентів управління землекористуванням дасть змогу імплементувати національну земельну політику, а взаємозв'язок її елементів сприятиме сталому розвитку.

Своєю чергою, "земельне адміністрування" (під яким часто розуміють управління землекористуванням) – процеси визначення, реєстрації і поширення інформації про право власності на землю, її вартість і використання під час реалізації політики раціонального використання природних ресурсів [6]. Окремі автори [2] визначають земельне адміністрування як процес регламентування та освоєння земель, використання і консервації земель, збирання доходів шляхом продажу земель, оренди та оподаткування, а також вирішення конфліктів щодо права власності на землю, використання земель.

Ліндсей розглядає земельне адміністрування як управління системою прав на землю, включаючи широкий діапазон засобів:

- процедури, за якими права на землю визначаються і узаконюються;
- визначення і делімітація меж між земельними ділянками;
- запис інформації про права на землю і земельні ділянки;

- процедури здійснення земельних трансакцій, включаючи продаж, заставу та оренду;
- інституції і процеси для планування, контролювання і моніторингу землекористування;
- процедури оцінки й оподаткування земель [7].

Однак, враховуючи, що земельна адміністративна система здатна надавати детальну інформацію, адже вона побудована на основі земельно-кадастрово-реєстраційної системи, і спроможна, відповідно до Басортської декларації, забезпечувати "сталий розвиток", її потрібно розглядати як основу для ефективного управління (good governance). Коротко проаналізувавши основні дефініції "управління землекористуванням", ми зобразили ієрархічну схему управління землекористуванням (рис. 2).

Рис. 2. Ієрархічна схема управління землекористуванням

Ця схема є лише визначенням місця основних структурних елементів системи управління землекористування відповідно до їхнього тлумачення та функцій, які вони виконують.

Висновки. Отже, ми сьогодні маємо справу з кризою управління, зокрема у сфері використання і охорони земель. Тому основним пріоритетом повинна стати розроблення шляхів подолання цих проблем спільними зусиллями всіх людей та організацій як приватних, так і державних.

У процесі вдосконалення управління земельними ресурсами основну роль повинна відігравати держава, тобто її контролюючі органи. Вона також повинна сприяти вдосконаленню координації діяльності різних установ, які приймають рішення.

Література

1. Common Definitions of the Global Land Tools Network, UN-Habitat. [Electronic resource]. – Mode of access <http://www.glt.net/en/finding-commondefinitions.html>.
2. Dale P.F. Land Administration. Oxford: Oxford University Press / P.F. Dale, J.D. McLaughlin. – 1999. – 184 p.
3. Enemark S. Understanding the Land Management Paradigm / S. Enemark // Innovative Technology for Land Administration. Proceeding of a Symposium held by FIG Commission 7 on 24 and 25, June, 2005 at the University of Wisconsin. State Historical Society in Madison. – Wisconsin, USA. – P. 17-27.
4. FAO. 2009. Good governance in land tenure and administration. Land Tenure Studies 9. – 67 p.
5. FAO. 2009. Towards Improved Land Governance. Land Tenure Working Paper 11. – 55 p.

6. Land Administration Guidelines / Economic Commission for Europe. New York and Geneva, 1996. – 112 p.

7. Williamson I. Land Administration for Sustainable Development / I. Williamson, S. Ene-mark. – ESRI Press. – 2010. – 487 p.

Курильцев Р.М. Понятийный аппарат управления землепользованием в европейском контексте

Раскрыта суть новой парадигмы управления землепользованием в условиях новых земельных отношений с учетом зарубежного опыта. Рассмотрено понятие управления в контексте развития, земельного администрирования, парадигмы управления землепользованием. Представлена иерархическая схема основных структурных элементов системы управления землепользованием согласно их толкования и функций, какие они выполняют.

Ключевые слова: управление землепользованием, парадигма, земельное администрирование, земельная политика.

Kuryltsiv R.M. Conceptual apparatus of land governance in European context

It is explored an essence of a new paradigm of land governance in conditions of new land tenure in taking into account foreign experience. The understanding of governance, land administration, land management paradigm is observed. It is presented a tall structure of basic elements of land governance system concerning to their meaning and functions.

Keywords: land governance, paradigm, land administration, land policy.

УДК 338.22 Доц. О.Т. Левандівський, канд. екон. наук – Прикарпатський НУ ім. Василя Стефаника; студ. К.С. Консевич – Київський НУ ім. Т. Шевченка

АНАЛІЗ ЕФЕКТИВНОСТІ ГРОШОВО-КРЕДИТНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ

Проаналізовано результати здійснення грошово-кредитної політики в Україні протягом 2004-2010 рр. та оцінено ефективність її здійснення шляхом порівняння прогнозних і фактичних показників монетарної сфери. Деталізовано розглянуто здійснення грошово-кредитної політики у 2008 р. та її результати.

Ключові слова: грошово-кредитна політика, ефективність, прогнозні та фактичні показники.

Актуальність. Актуальність обраної теми досить висока у сучасних економічних умовах України. Національна економіка України ще не пододала наслідків кризи, що проявляються в інфляційних процесах, зростанні дебіторської та кредиторської заборгованостей між підприємствами, знеціненні національної грошової одиниці, значних внутрішніх і зовнішніх заборгованостях країни. На сьогодні завдання подолання цих наслідків є очевидним. З огляду на те, що грошово-кредитна політика центрального банку є одним з головних важелів для боротьби з кризою, то аналіз ефективності грошово-кредитної політики України має високу актуальність у сучасних умовах.

Аналіз останніх досліджень. В умовах трансформації економіки України, що постійно породжує нову економічну ситуацію, формування адекватної грошово-кредитної політики має теоретичне і практичне значення. Дедалі більшого значення набувають монетаристські методи впливу на економічні процеси та роль Національного банку – центру державного регулювання. То-

му все це вимагає підвищеної уваги на формування адекватного змісту грошово-кредитної політики. Ступінь розробки вітчизняними дослідниками цієї теми досить висока. Зокрема проблематику грошово-кредитної політики висвітлено в працях таких вчених: В. Базилевич, К. Базилевич, Л. Баластрик, О. Гнатів, О. Охріменко, Я. Лапчук, І. Лютий, А. Мороз, М. Пуховкіна, В. Стельмах, А. Чухно та інші. За таких обставин зростає значення дослідження нових тенденцій у змісті та характері сучасної грошово-кредитної політики [5, с. 252].

Виклад основного матеріалу. Відповідно до чинної законодавчо-нормативної бази основною метою грошово-кредитної політики є утримання стабільності національної грошової одиниці як важливої передумови фінансової і макроекономічної рівноваги та сталого соціально-економічного розвитку країни. Досягнення цієї мети базується на виконанні прогнозних показників монетарної сфери, які спрямовані на здійснення за допомогою інструментів грошово-кредитної політики регулювання грошового обігу та кредитування економіки з метою забезпечення стабільності грошової одиниці як основної цілі грошово-кредитної політики Національного банку України. Такими змінними індикаторами фінансової сфери до 2006 р. були індекс споживчих цін, монетарна база, грошова маса та обмінний курс гривні до долара США, а з 2007 р. з переліку прогнозних показників монетарної сфери вилучено монетарну базу (табл. 1) [3, с. 106-107].

Табл. 1. Прогнозні показники монетарної сфери, визначені в Основних засадах грошово-кредитної політики на 2004-2010 рр.[8]

Прогнозні показники	2004	2005	2006	2007	2008*	2009	2010*
Індекс споживчих цін (грудень до грудня), %	105,8-106,3	106-107	108,5-109,5	107,5	115,9	109,5	–
Монетарна база, темпи зростання до попереднього року, %	126-132	120-126	122-127	–	–	–	–
Грошова маса, темпи зростання до попереднього року, %	132-139	128-133	127-132	128-133	135-140	130-135	–
Середній за період обмінний курс, грн за дол. США	5,38-5,42	5,27-5,31	5,0-5,2	4,95-5,25	4,85 ^{±4} %	4,85 ^{±5} %	–

* До змін, внесених рішенням Ради НБУ від 15.09.2008 №17 в Основні засади грошово-кредитної політики на 2009 р. прогнозними показниками монетарної сфери були: індекс споживчих цін – 109,6 %, темпи зростання грошової маси – 130-135 %, обмінний курс гривні до долара США 4,95-5,25 грн. / дол. США.

**В Основних засадах грошово-кредитної політики на 2010 р. не вказується прогнозоване значення жодного з показників.

Для визначення ефективності грошово-кредитної політики, тобто ступеня досягнення основної мети – стабільності національної грошової одиниці – порівняємо прогнозні показники монетарної сфери з фактичними. Для цього передусім наведемо статистичні дані фактичних показників монетарної сфери у 2004-2010 рр. (табл. 2).

Потрібно зазначити, що зростання грошової маси не має статусу монетарної цілі і відхилення від неї не вимагає автоматичного коригування грошово-кредитної політики, а є лише приводом для детальнішого аналізу [6, 7].